

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Ndob/27/2013
Identifikačné číslo spisu:	7008201622
Dátum vydania rozhodnutia:	13.09.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Veselá Zemaníková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:7008201622.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Ing. Ladislav Militký, P. O. Box 11, Ostrava - Poruba, Česká republika proti žalovanému: Obec Holčikovce, zast. JUDr. Ladislavom Tamphaldom, Magurská 8, Košice, o zaplatenie 2 884 eur s príslušenstvom, vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 4 Cb 1/2008, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Košiciach z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4 Cb 1/2008, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Košiciach JUDr. Gabriela Varhalíková, Mgr. Mária Hlaváčová, JUDr. Roman Rizman a JUDr. Drahomíra Brixiová nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4 Cb 1/2008.

Odôvodnenie

Vo veci vedenej na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 4 Cb 1/2008 o zaplatenie 2 884 eur sudkyňa Krajského súdu v Košiciach JUDr. Gabriela Varhalíková oznámila predsedovi súdu skutočnosti, pre ktoré je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci.

JUDr. Gabriela Varhalíková, oznámila, že má vedomosť o najmenej dvoch sporoch, ktoré sa vedú na Krajskom súde v Košiciach, týkajúce sa účastníkov predmetného konania. V uvedených sporoch bola väčšina sudcov obchodného úseku Krajského súdu v Košiciach na námietku zaujatosti vznesenú žalobcom už vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. Je jej známe, že žalobca podal na jej kolegov z obchodného úseku žaloby. Išlo o sudcov, ktorým boli jeho spory pridelené a konali v nich ako zákonní sudcovia. Tieto žaloby podal práve v súvislosti s ich procesným postupom vo veci a vytýkal im rovnaký nesprávny procesný postup a rovnaké správanie na pojednávaní, čo je podľa jej názoru ťažko možné. Žalobca s cieľom aby bolo rozhodnuté podľa jeho záujmov využíva akékoľvek prostriedky, vrátane uvádzania nepravd. Keďže tieto nepravdy sa týkajú ich kolegov, s ktorými má dobré pracovné a osobné vzťahy, cíti sa byť v danej veci s tohto dôvodu zaujatá. Súhlas s pridelením veci inému sudcovi nevyslovila.

Vzhľadom k tomu, že išlo o oznámenie skutočností, s ktorých možno predpokladať vylúčenia aj ďalších sudcov obchodnoprávneho kolégia Krajského súdu v Košiciach, boli pripojené aj vyjadrenia jeho ďalších

sudcov tohto kolégia, o ktorých vylúčení z prejednávania a rozhodovania v predmetnom konaní doposiaľ nebolo rozhodnuté

Mgr. Mária Hlaváčová, JUDr. Roman Rizman a JUDr. Drahomíra Brixiová v podstate zhodne s JUDr. Gabrielou Várhálikovou oznámili, že majú vedomosť o najmenej dvoch sporoch, ktoré sa vedú na Krajskom súde v Košiciach, týkajúce sa účastníkov predmetného konania. V uvedených sporoch bola väčšina sudcov obchodného úseku Krajského súdu v Košiciach na námietku zaujatosti vznesenú žalobcom už vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. Je im známe, že žalobca podal na ich kolegov z obchodného úseku žaloby. Išlo o sudcov, ktorým boli jeho spory pridelené a konali v nich ako zákonní sudcovia. Tieto žaloby podal práve v súvislosti s ich procesným postupom vo veci a vytýkal im rovnaký nesprávny procesný postup a rovnaké správanie na pojednávaní, čo je podľa ich názoru ťažko možné. Žalobca s cieľom aby bolo rozhodnuté podľa jeho záujmov využíva akékoľvek prostriedky, vrátane uvádzania nepravd. Keďže tieto nepravdy sa týkajú ich kolegov, s ktorými majú dobré pracovné a osobné vzťahy, cíti sa byť v danej veci s tohto dôvodu zaujatí

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Košiciach (§ 16 ods. 1 O. s. p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenej zaujatosti sudcov tohto súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to : 1/ k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo 2/ k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo 3/ k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2/.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, ďalej len „dohovor“) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Súvislosť medzi súdom, ktorý je založený na zákone, jeho nezávislosťou, ako to vyjadruje čl. 6 ods. 1 dohovoru („každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhoduje o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“), garantuje tento dohovor v celoeurópskom rozmere súčasne sudcovskú nezávislosť aj právo na zákonného sudcu. Ústavná úprava súdnej a inej právnej ochrany v Slovenskej republike garantuje obdobne vyjadrené právo na spravodlivý proces (čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ďalej len „listina“, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len „ústava“, ktoré články dávajú každému možnosť - právo - domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v zákone určených prípadoch na inom orgáne Slovenskej republiky), do ktorého tiež zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi a že príslušnosť súdu ustanoví zákon. Ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadruje zhodu na sudcovskú nezávislosť a právo na zákonného sudcu s právnym režimom podľa dohovoru (v obsahu týchto práv podľa dohovoru a podľa ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť). Potom platí, že v určitej právnej veci má rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania - pokiaľ by na to nebol daný zákonný dôvod -meniť nemal. Inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci,

ktorý predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonný sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Sledovaný cieľ, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prejsť a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prejednanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie vecí nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny, čl. 48 ods. 1 ústavy), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelennej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu ak účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno - pre svoju vlastnú potrebu. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania zaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná - „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti alebo necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (pozri Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívnych kritérií sa musí rozhodnúť, či existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatost' dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Teda za objektívne nemožno považovať to, ako sa nestrannosť len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne (ne)existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

V prípade sudcov Krajského súdu v Košiciach JUDr. Gabriely Várhálikovej, Mgr. Márie Hlaváčovej, JUDr. Romana Rizmana a JUDr. Drahomíry Brixiovej z obsahu ich oznámení (dobré pracovné a osobné vzťahy s kolegami, s ktorými je žalobca v súdnom spore, pre ich nesprávny procesný postup a uvádzanie neprávď žalobcom) nemožno vyvodit' záver, že by ich vzťah k žalobcovi mal charakter vzťahu, ktorý by bol dôvodom pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že samotný vzťah medzi sudcami a inými úradnými osobami, napr. aj súdnymi exekútormi, s ktorými prichádzajú sudcovia pracovne do styku, obdobne ako je to u vzťahu medzi sudcami navzájom, je založený na profesionalite. Preto aj v prípade ak by boli doposiaľ vylúčení sudcovia obchodnoprávneho kolégia Krajského súdu v Košiciach v postavení účastníkov konania, nezakladal by ich kolegiálny vzťah k zákonnému sudcovi, ktorému bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie bez ďalšieho pochybnosti o jeho nezaujatosti.

Chýba tu preto objektívny základ pre konštatovanie zaujatosti. Pokiaľ by totiž z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či títo sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by to vlastne, že výlučne pracovný, prípadne kolegiálny vzťah sudcov a inými úradnými osobami prezumuje vo všeobecnosti porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, t. j. nezasahuje aj do ich súkromného života a takéto prekročenie JUDr. Gabriela Várháliková, Mgr. Mária Hlaváčová, JUDr. Roman Rizman a JUDr. Drahomíra Brixiová vo svojom oznámení netvrdili, nemožno bez ďalšieho mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky posúdil sudcami uvedené okolnosti z hľadiska ich spôsobilosti vyvolať pochybnosti o ich nezaujatosti. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na ust. § 30 zák. č. 385/2000 Z. z. v platnom znení, z ktorého vyplýva povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K účastníkom konania je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k prejednávanému prípadu, účastníkom konania a ich zástupcom vždy vecný, profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednávaním veci, je daná stupňom osobne a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva. O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám, pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností, musí mať dostatok schopnosti ovládať nielen svoje konanie, ale tiež sféru svojich vnútorných pocitov. Nesmie dopustiť, aby v ňom niektorá skutočnosť týkajúca sa prejednáwanej veci vyvolala pocity zakladajúce pomer, so zreteľom na ktorý, by vznikali pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Pri napĺňaní úloh sústavy súdov a rešpektovaní ústavou chránených práv účastníkov konania je nemysliteľné, aby sudca sústavy všeobecných súdov nemal dostatok schopnosti nezávisle a nestranne posúdiť prejednávanú vec.

Pochybnosti uvedené sudcami, ktoré sú založené len na tom, že ich kolegovia, s ktorými majú dobré pracovné a osobné vzťahy sú v súdnom spore so žalobcom, čo by mohlo vyvolať pochybnosti o jej nezaujatosti, sú subjektívnou domnienkou, resp. pocitom sudcov a Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že táto okolnosť bez ďalšieho nezakladá dôvod pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci podľa § 14 ods. 1 O. s. p. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky nevyhlásil týchto sudcov z prejednávania a rozhodovania veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je odvolanie prípustné.